

"TÜRKİYE'DE MASON TARİKATI (1935-1947) YASAKLI DÖNEM"

YAPITI KISA DEĞERLENDİRMESİ

Yapıt Adı: Türkiye'de Mason Tarikatı - 2. Kitap: 1935-1947 Yasaklı Dönem

Yazar: Hürol Taşdelen (Mason Derneği Eski Üyesi)

Odak Noktası: 1935 Kapatılması Sonrası Tasfiye ve İnönü Dönemi Yer Altı Canlanma Faaliyetleri

1. GİRİŞ VE YAZARIN YAKLAŞIMI

Hürol Taşdelen'in bu yapıtı, Türkiye Cumhuriyeti'nde mason localarının kapatıldığı 1935 yılından, yeniden yasal statü kazanma zeminini buldukları 1947 yılına kadar uzanan "Yasaklı Dönem" kesitini eleştirel bir yöntemle incelemektedir. Eski bir Mason Derneği üyesi olan yazar; meseleyi sıg bir inanç karşıtlığına teslim etmeden, içeriden edindiği gözlemleri ve birinci el arşiv belgelerini Kemalist, anti-emperyalist bir süzgeçten geçirir. Ömer Seyfettin'in emperyalizm ve yerli işbirlikçiler üzerine kurduğu tarihsel saptamalarla açılan metin, Batı kapitalizminin milli bilinci aşındırma stratejilerinde ezoterik yapıların üstlendiği rolleri ifşa etmektedir. Yazar, kendisini ulusal hafızayı korumaya adanmış nesnel bir araştırmacı olarak konumlandırarak, locaların iddia ettiği "ulusallık" söylencesini tarihsel olgularla sorgulamaktadır.

2. YAPITIN YAPISI VE İÇERİK DÜZENİ

İçindekiler genel düzeninden ve giriş metninden anlaşıldığı üzere yapıt, kronolojik ve tematik olarak iki ana döneme odaklanmaktadır. Birinci bölüm, 1935-1938 yılları arasındaki "Atatürk Dönemi"ni kapsamakta ve locaların kapatılmasıyla masonik gücün, taşınmazların ve arşivlerin nasıl darmadağın edildiğini ele almaktadır. İkinci bölüm ise 1939-1947 yılları arasındaki "İsmet İnönü Dönemi"ni eksen alarak, Atatürk'ün vefatının ardından örgütün nasıl yeniden yer altından başını çıkardığını ve yasa dışı olarak kurulan ilk üç mavi loca (İdeal, Kültür, Ülkü) aracılığıyla "uyandırma" (eski üyeleri toplama) faaliyetlerine giriştiğini tahlil etmektedir.

3. TEMEL SAVLAR VE ELEŞTİRİLER

Taşdelen, yapıt boyunca resmi mason tarihçiliğinin ve kurumsal anlatıların yarattığı algıları sarsan şu temel savları ileri sürer:

- Emperyalist Bağımlılık ve İcazet Arayışı:** Türk mason kliklerinin bağımsız bir duruş sergileyemediği, meşruiyet ve unvan alabilmek adına İngiltere Birleşik Büyük Locası gibi emperyalist merkezlerin kapısında icazet aradığı gerçeği sert bir dille eleştirilir. Yazara göre bu durum, locaların ulusal değil, uluslararası bir ağın yerel uzantıları olduğunu doğrulamaktadır.

- **İstanbul Merkezli Kozmopolit Yapılanma:** Türkiye'deki masonik organizasyonun (Büyük Loca ve Yüksek Şûra) merkezinin, dünya genelindeki teamüllerin aksine başkent Ankara yerine İstanbul'da tutulması, "Türk soylu olmayan" veya kozmopolit unsurların yönetimi ve iktisadi gücü ellerinde tutma arzusu olarak yorumlanır.
- **Yasadışı Kurulan İlk Localar ve Siyasi Himaye:** Kitapta, 1948 tarihli Kültür Locası kuruluş toplantı tutanağı gibi orijinal belgeler ışığında, yasal mevzuatın etrafından dolanılarak yürütülen yeraltı faaliyetleri deşifre edilir. İsmet İnönü, Celal Bayar ve Adnan Menderes dönemleri, Atatürk'ün tasfiye ettiği bu yapıların yeniden önünün açıldığı süreçler olarak eleştirilir.
- **Biyografik Hafıza ve Sivil Toplum Şemaları:** İdeal, Kültür ve Ülkü localarının kurucu üyelerinin soy ağaçları, eğitim geçmişleri ve ticari bağları birer sosyoloji çalışması titizliğiyle dökülmüştür. Masonik isimlerin sadece localarda kalmadığı; çeşitli vakıf ve sivil toplum kuruluşlarının (500. Yıl Vakfı, Kadıköy Sağlık Eğitim Vakfı vb.) yönetiminde nasıl organize oldukları şemalarla gösterilmektedir.

4. SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

Hürol Taşdelen'in "Türkiye'de Mason Tarikatı - 2. Kitap: 1935-1947 Yasaklı Dönem" adlı yapıtı; yakın tarih yazımında resmi iddiaların dışına çıkarak madalyonun diğer yüzünü belgelerle ortaya koyan, ezber bozan bir araştırma eseridir. Metin; kurumsal ve yabancı odakların manipülasyonlarına karşı, arşiv belgelerine ve milli bir bilince dayanan dikkate değer bir kaynak niteliği taşımaktadır.

Bu değerlendirme yazısı, eserin içindekiler ve giriş metni verileri doğrultusunda yapay zekâ modellemesi (Gemini) aracılığıyla çözümlenerek hazırlanmıştır.